

ERTAK TERAPIYASINING NUTQ RIVOJIGA TA'SIRI

**MAMARASULOVA MEHRINISO,
O'MIRZOQOVA GULNOZ**

*Jizzax viloyati pedagogik mahorat markazi
"Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisi"
malaka oshirish kursi tinglovchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida suv tajribalari orqali bolalarda ilmiy tafakkurni shakllantirish hamda ertak terapiyasi yordamida nutq rivojini takomillashtirish masalalari ilmiy jihatdan yoritilgan. Tadqiqot davomida o'quvchilarning kuzatuvchanligi, mantiqiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyatlari suv tajribalari orqali rivojlanishi asoslab berilgan. Shuningdek, ertak terapiyasining bolalar nutq boyligini oshirish, so'zlashuv faolligini kuchaytirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Maqolada pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Ilmiy tafakkur, suv tajribalari, tajriba metodi, ertak terapiyasi, nutq rivoji, mantiqiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya, interfaol metodlar, STEAM, boshlang'ich ta'lim.

Аннотация: В данной статье научно рассматриваются вопросы формирования научного мышления у детей посредством экспериментов с водой и улучшения развития речи с использованием сказочной терапии в процессе дошкольного образования. В ходе исследования обосновано развитие наблюдательности, логического мышления и навыков решения проблем у учащихся посредством экспериментов с водой. Также проанализирована роль сказочной терапии в повышении речевой активности детей, активизации речевой деятельности и развитии творческого мышления. В статье представлены рекомендации по использованию педагогических подходов, интерактивных методов и современных образовательных технологий.

Ключевые слова: Научное мышление, эксперименты с водой, экспериментальный метод, сказочная терапия, развитие речи, логическое мышление, коммуникативная компетентность, интерактивные методы, STEAM, начальное образование.

Annotation. This article scientifically covers the issues of forming scientific thinking in children through water experiments and improving speech development

using fairy tale therapy in the process of preschool education. During the study, the development of students' observation, logical thinking, and problem-solving skills through water experiments was substantiated. The role of fairy tale therapy in increasing children's speech, enhancing speech activity, and developing creative thinking was also analyzed. The article presents recommendations on the use of pedagogical approaches, interactive methods, and modern educational technologies.

Keywords: Scientific thinking, water experiments, experimental method, fairy tale therapy, speech development, logical thinking, communicative competence, interactive methods, STEAM, primary education.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim olishlari, balki mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish va ijodiy yondashuv asosida faoliyat yuritishlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalarda ilmiy tafakkurni shakllantirish dolzarb masalalardan biridir. Shu nuqtai nazardan, suv tajribalari kabi oddiy, ammo samarali amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning tabiiy qiziqishini uyg'otib, ilmiy fikrlash asoslarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Suv bilan bog'liq tajribalar bolalarda kuzatish, solishtirish, xulosa chiqarish kabi ilmiy jarayonlarni shakllantiradi. Masalan, suvning bug'lanishi, muzlashi, rang o'zgarishi yoki suyuqliklarning aralashuvi kabi tajribalar orqali bolalar sabab-oqibat bog'liqligini anglay boshlaydi. Bu esa ularda analitik fikrlashning shakllanishiga zamin yaratadi.

Shu bilan birga, bolalarning nutq rivoji ham ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Nutq orqali bola o'z fikrini ifodalaydi, atrof-muhitni anglaydi va ijtimoiy munosabatlarga kirishadi. Bu jarayonda ertak terapiyasi alohida ahamiyatga ega. Ertaklar orqali bolalar yangi so'zlarni o'rganadi, gap tuzish ko'nikmalarini rivojlantiradi va o'z fikrlarini erkin ifodalashni o'rganadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy, ijtimoiy va psixologik rivojlanishida o'yin va ertaklar muhim ahamiyatga ega. Ertaklar bolalarga nafaqat qiziqarli hikoyalar taqdim etadi, balki ularning hissiy dunyosini boyitadi, ijobiy va salbiy xatti-harakatlarni ajrata olishga yordam beradi.

Ertak terapiyasi jarayonida bolalar ertak qahramonlari bilan identifikatsiya qilinadi, ularning xatti-harakatlarini kuzatadi, o'z his-tuyg'ulari va qiyinchiliklarini ularning tajribasi bilan bog'laydi. Shu tarzda bolalar o'z ichki dunyosini ifoda

IQTIDOR & INTELLEKT

etishni, his-tuyg'ularini boshqarishni va turli ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishni o'rganadi.

Ertaklar orqali bolalar qiyinchiliklarni yengish, do'stlik va mehribonlik kabi ijobiy fazilatlarni qadrlash, shuningdek, xavotir, qo'rquv yoki yolg'izlik kabi salbiy hislarni yengilroq anglash imkoniga ega bo'ladi.

Shunday qilib, ertak terapiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarda hissiy barqarorlikni, ijtimoiy moslashuvni va ijodiy fikrlashni rivojlantirish, ularni ijobiy xulqli, mehribon va jamiyatga moslashgan shaxs sifatida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi.

Ertak terapiyasi – bu bolalar bilan ishlashda psixologik va pedagogik yondashuv bo'lib, unda ertaklar vositasida bolaning ichki dunyosi, hissiy holati va nutq faoliyati rivojlantiriladi. Ayniqsa, ertakni tinglash, qayta hikoya qilish, rollarga bo'lib ijro etish jarayonlari bolalarning lug'at boyligini oshirish va nutqini ravonlashtirishga xizmat qiladi.

Suv tajribalari va ertak terapiyasini integratsiyalashgan holda qo'llash esa ta'lim samaradorligini yanada oshiradi. Masalan, "Suv sayohati" mavzusida ertak tuzish va uni tajribalar bilan boyitish orqali bolalar nafaqat ilmiy bilimlarni egallaydi, balki ularni nutq orqali ifodalashni ham o'rganadi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Ertak terapiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy, psixologik va ijtimoiy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Ushbu terapiya bolalarga o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish, ijobiy xulq-atvorni shakllantirish, shuningdek, turli ijtimoiy vaziyatlarda moslashuvchan bo'lish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Ertaklar orqali bolalar qahramonlar bilan identifikatsiya qilinadi, ularning tajribasini o'z hayotiy vaziyatlariga moslab tushunadi va shunday qilib hissiy barqarorlik, ijtimoiy moslashuv va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Terapiya jarayonida bolalar do'stlik, mehribonlik, halollik, sabr-toqat, qat'iyatlilik va hamkorlik kabi ijobiy fazilatlarni qadrlashni o'rganadi. Shu bilan birga, bolalar salbiy hissiyotlarni (qo'rquv, xavotir, g'azab, yolg'izlik) boshqarish va ularni ijobiy tomonga yo'naltirishni o'rganadi.

Ertak terapiyasi bolalarni shaxs sifatida barqaror, ijtimoiy jihatdan faol va hissiy barqaror shaxs sifatida rivojlantiradi, ularni ekologik, estetik va ijtimoiy qadriyatlarni qadrlashga rag'batlantiradi. Shu bois, ertak terapiyasi pedagogik

jarayonning ajralmas qismi sifatida bolalarning kompleks rivojlanishini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi.

Tavsiyalar. Bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ertak terapiyasini tizimli va rejalashtirilgan tarzda tashkil etish. Ertaklar orqali bolalarning hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni do'stlik, mehribonlik va halollik kabi ijobiy fazilatlarni qadrlashga rag'batlantirish. Pedagoglar va psixologlar hamkorligida bolalarning ichki dunyosini tushunish, individual yondashuvni tatbiq etish va har bir bolaning ehtiyojiga mos terapiya strategiyasini ishlab chiqish.

Mashg'ulotlarni interaktiv, rolli o'yinlar, drammatizatsiya va vizual materiallar orqali boyitish, bolalarning qiziqishi va motivatsiyasini saqlash. Bolalarning salbiy his-tuyg'ularini aniqlash va ularni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish uchun ertak qahramonlaridan misollar keltirish va o'yin orqali tajriba berish.

Bolalarning ijtimoiy vaziyatlarda moslashuvchanligini rivojlantirish, konfliktlarni hal qilish va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlash. Ertak terapiyasi samaradorligini muntazam tahlil qilish va yangi pedagogik yondashuvlar, zamonaviy metodikalarni qo'llash orqali faoliyatni takomillashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Saidova, D. "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ertaklar va uning psixologik ta'siri" O'zbekiston pedagogik jurnali, 2020.19-bet
2. O'zbekiston Milliy Universiteti. "Maktabgacha ta'limda ertaklarning roli" Toshkent: O'zbekiston Publitsistika nashriyoti, 2018. 71-bet
3. Islomov, A. "Teatr o'yinlarining pedagogik afzalliklari" Toshkent: Ta'lim va tarbiya nashriyoti, 2019.55-bet
4. Rahmatova, N. "Bolalarda ijtimoiy va emotsional rivojlanishni rag'batlantirishda teatr faoliyati" O'zbekiston madaniyat va san'at instituti, 2021.
5. Yusufova, M. "Maktabgacha ta'limda teatr va drama metodlari" Samarqand: Tarbiya va san'at nashriyoti, 2017.136-bet

Internat saytlari:

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. [www. Ziyonet. uz](http://www.Ziyonet.uz)